

**Тетяна АРТЮХ,
Тетяна ІНДУТНА**

СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ КУЛЬТИВОВАНИХ ПЕРЛІВ

Світовий ринок перлів фактично сформувався у другій половині ХХ ст. Переважна кількість продукції (99 %) представлена на ньому культивованими перлами, натуральними – близько 1 %. Основні торгові бренди, під якими реалізують культивовані морські перли, – це "Акойя", "Перли Південних морів", "Таїтянські" і окремо – прісноводні перли.

Якість і вартість перлів у наш час відчутно змінилися. На останню суттєво впливає розмір, колір, відтінок і форма перлів. Зорієнтуватися споживачеві, а також представникам торгівлі у перевагах цих характеристик і формуванні ціни перлів сьогодні дуже важко. Виникає потреба в систематизації інформації щодо оцінки якості перлів, яка сформована на певних сегментах світового ринку, для визначення їхньої вартості та позиціонування зазначених брендів.

Перли (як і інше коштовне каміння) шанувалися багатьма народами світу. Перші датовані згадування про прісноводні перли надійшли до нас з Азії. У ранніх китайських текстах "Шуцзин" (*Chuang Tzu*, 2350–625 рр. до н. е.) є численні посилання на важливу роль перлів у соціальному й економічному житті країни. Найточніше цінність перлів визначив римський історик Пліній Старший (23–79 рр. н. е.) у своїх хроніках "Природнича історія", вказуючи на перли як "найбагатший товар з усього і найголовніший товар у всьому світі". Це твердження й тепер залишається актуальним.

До початку ХХ ст. на світовий ринок постачалися лише натуральні перли (*Natural Pearls*), які виростили без втручання людини. Із зростанням потреби, з унеможливленням виготовлення ювелірних прикрас на замовлення із натуральних перлин з початку ХХ ст. почалося вирощування перлів шляхом введення людиною трансплантата (імплантанта) всередину молюска для утворення культивованої перлини (*Cultured Pearl*). (Тут і далі термінологія англійською мовою, запроваджена Всесвітньою ювелірною конфедерацією – CIBJO)¹.

Проте лише наприкінці 1920-х рр. на світовому ринку в комерційних обсягах з'явилися культивовані перли "Акойя" (*Akoa cultured pearl*). Це морські ядрові перли, які культивують у морській устриці

¹ *The pearl book, terms.* — CIBJO Congress, 2007. — P. 1 — 28.

Pinctada martensi. Вони мають розмір від 3 до 10 мм, хоча переважну кількість перлин вирощують від 5 до 8 мм. Усі перли сортують за формою. Найцінніша з них – сферична (кругла та округла), найдешевша – несиметрична (бароко). Комерційними кольорами перлів "Акойя" є рожевий (найдорожчий), білий, кремовий та жовтий.

Серед основних країн-постачальників перлів "Акойя" на світовий ринок є Японія – від 25 т на початку 2000 р. до 22 т у 2007 р. Стабільне виробництво перлів японською індустрією пов'язане з досконалими технологіями культивування якісних перлів. Саме зміни в пріоритетах і технологіях по вирощуванню перлів зумовили падіння їхнього виробництва в Китаї – від 20 т на початку 2000 р. до 10 т у 2007 р. Незначну кількість перлів вирощують у Південній Кореї та В'єтнамі².

Культивовані "Перли Південних морів" (*South Sea cultured pearl*) отримали визнання лише в 1964 р. Для культивування цих ядрових перлів використовують морські устриці *Pinctada maxima*. Розмір "Перлів Південних морів" – від 9 до 20 мм, форма аналогічна перлам "Акойя". Найчастіше вони бувають білого кольору, а також різної насиченості жовтого, рожевого й кремового.

Культивовані "Перли Південних морів" на світовий ринок постачають Австралія, Індонезія, Філіппіни, Бірма (М'янма). Незначну кількість вирощують у Таїланді, Новій Зеландії, Папуа-Нова Гвінея. Загальний обсяг вирощених "Перлів Південних морів", починаючи з 2000 р., має тенденцію до зростання, що свідчить про підвищений попит на них (табл. 1)³.

Таблиця 1

**Пропозиція культивованих "Перлів Південних морів"
на світовому ринку, т**

Рік	Австралія	Індонезія	Філіппіни	Бірма
Початок 2000-х	–	2.25	–	–
2005	3.19	3.83	1.69	0.67
2006	> 6.0		2.25	0.83

За якістю індонезійські перли поступаються австралійським – 70 % вирощених індонезійських перлів мають форму "бароко", в той час як австралійських – лише 30 %⁴. Це також підтверджується вищою середньою експортною ціною, яка становить 39 дол. США / г. На вартість перлів також суттєво впливає колір. І хоч індонезійські перли

² *Pearl report 2005 by Jewellery News Asia.* — Hong Kong : CMP Asia Ltd., 2005. — P. 74; *Pearl report 2006 by Jewellery News Asia.* — Hong Kong : CMP Asia Ltd., 2006. — P. 54.

³ *Ibid.* — P. 54.

⁴ *From single source to global free market: the transformation of the cultured pearl industry.* *Gems and gemology.* — Fall, 2007. — P. 200—225.

рідкісного насиченого жовтого кольору (торгова назва "золото") коштують 55 дол. США /г, їхня середня вартість значно менша – 22.2 дол. США / г.

Найпопулярнішими є ювелірні прикраси з культивованими чорними "Таїтянськими" перлами (*Tahiti cultured pearl / Black Cultured Pearl*). Їх отримано як результат дослідного проекту в 1961 р. Проте лише на початку 1970-х рр. ці перли з'явилися на світовому ринку як окремий торговий різновид і отримали визнання СІВЮ. "Таїтянські" перли мають розмір 8–16 мм (середній – 8–14 мм). За формою вони подібні перлам "Акойя", крім того виділяють "оперезану" форму (*circle*), яка містить декілька смуг-рівчаків у екваторній зоні. Мають сірий, зелений, жовтувато-зелений, синій, брунатний колір різної насиченості – від ясного до дуже темного.

Культивовані чорні "Таїтянські" перли вирощуються переважно в морських акваторіях островів Французької Полінезії, а також біля островів Кука; незначну кількість перлів культивують у морській акваторії острова Окінава (Японія) та в Мексиканській затоці (Мексика).

Починаючи з 2005 р. відбулося зменшення обсягів виробництва перлів приблизно до 8 т порівняно з початком 2000-х – 11.36 т, що зумовлено введенням виробниками жорсткого контролю якості. Обсяги виробництва "Таїтянських" перлів залишаються досить сталими, проте постійно поліпшується їхня якість.

У 1930-х рр. на ринку з'явилися прісноводні перли (*Freshwater Cultured pearl*), які за обсягом і вартістю займали відносно малий сегмент. Із другої половини 1970-х культивовані прісноводні перли під торговою маркою *Rice Krispies* почали надходити на ринок у комерційних обсягах. Особливістю цих перлів є те, що вони не містять всередині ядра (без'ядрові перли). Їхній розмір має ширший діапазон – від 2 до 14 мм, форма перлин більш різноманітна. Додатково вирощують перли фантазійної форми рожево-оранжевого та фіолетового кольору різної насиченості⁵. При культивуванні прісноводних ядрових перлів як ядро використовують намистини з черепашки, що формує незвичайну форму "бароко" та гарний блиск і забезпечує їм підвищений попит.

Постачальником культивованих прісноводних перлів на світовий ринок у комерційних обсягах є лише Китай. Їх незначну кількість вирощують і в Японії. У 2004 р. виробництво китайських прісноводних перлів досягло піку, проте тільки 50 % вирощеної продукції було прийнятно для виготовлення ювелірних прикрас. Зменшення обсягів виробництва у 2005–2006 рр. пов'язують із наявністю нереалізованих

⁵ *Індутна Т. В.* Морські культивовані перли на ринках світу / Т. В. Індутна. — Інформ.-довід. видання "Коштовне та декоративне каміння", 2002. — № 1 (27). — С. 25—29.

залишків врожаю 2004 р. і переорієнтуванням виробників на вирощування перлів більших розмірів. Покращання якості, зумовлене удосконаленням технології вирощування, привело до підвищеного попиту на прісноводні перли й стимулювало зростання обсягів виробництва в 2007 р. до 1600 т. Песимістичний прогноз на 2010 р. – усього 1000 т пояснюється світовою кризою⁶.

Наявність незначної кількості прісноводних ядрових перлів (приблизно 6 т) на світовому ринку пов'язана насамперед з недосконалістю технології культивування. За свідченням виробників, перли високої якості становлять тільки десятки кілограмів на 1 т, тоді як перли середньої – сотні кілограмів на тону.

Особливим сегментом ринку культивованих перлів є перли "мабе" (*Mabé*), "блістер" (*Blister cultured pearl*), "кеші" (*Keshi Cultured pearl*), форма яких ніколи не буває сферичною. Виробництво їх специфічне й незначне порівняно з перерахованими вище основними різновидами перлів⁷.

За останні 80 років повністю сформувався світовий ринок культивованих перлів зі своїми потужними країнами-експортерами, і чітко визначилося позиціонування усіх торгових брендів.

Ціна культивованих перлів залежить від розміру перлини та її основних характеристик – форми, кольору, блиску та дефектів поверхні. Перли круглої форми з сильним блиском і бездефектною поверхнею є найбільш якісними й дорогими. Кожний торговий різновид має свій пріоритетний колір, який найбільше цінується. В комплексі ці фактори формують вартість перлів, проте максимальний вплив на ціну чинить їхній розмір.

Ціна перлів встановлюється на спеціалізованих аукціонах, призначених для продажу їх певного різновиду. У цьому випадку йдеться про аукціонну ціну перлів розсипом, що продаються лотами.

Середня аукціонна ціна дає змогу визначити переваги торгових різновидів морських культивованих перлів розсипом (табл. 2)⁸. Проте вплив споживчих властивостей на ціну перлів за цими даними встановити неможливо.

⁶ *Pearl report 2005 ...* P. 74; *Pearl report 2006 ...* P. 54; *Chinese freshwater pearl sales at Sep HK fair similar to last year's.* 13/11/2006. Pearl news. — Way of access : <http://www.JewelleryNetAsia.com>; *Man Sang Holdings Pearl Sales Fell 0.6 %.* 02/15/2007. Gemstones and pearl news. — Way of access : <http://www.jckonline.com>; *Shen Rujun.* Pearl industry frets over sinking prices and image / Rujun Shen. — Pearl news 09/14/08. — Way of access : <http://www.Pearlnews.com>.

⁷ *Як оцінювати коштовності з дорогоцінних каменів і металів* / [В. В. Індутний, В. І. Татаринцев, Т. В. Індутна та ін.]. — К.: ТОВ "АЛМА", 2001. — С. 171—195.

⁸ *From single source to global free market ...* P. 200—225.

Таблиця 2

Аукціонна ціна морських культивованих перлів у 2006 р.

Торгова марка	Середній розмір перлин, мм	Середня ціна перлів, дол. США / г
"Акойя" (Японія)	5–8	5.6
"Таїтянські"	8–14	16
"Перли Південних морів"	9–16	26–22

Максимальна аукціонна ціна диференціює вартість перлів відповідно до розміру, кольору та якості. За однакового розміру (13–15 мм) перли жовтого кольору мають вартість 418 дол. США / г, а білі – лише 196. Подвоює ціну перлів жовтого кольору висока якість, зумовлена круглою формою, сильним блиском, бездефектною поверхнею⁹.

Середня аукціонна ціна китайських перлів "Акойя" та прісноводних невідома, оскільки аукціони з їх продажу не проводяться. Зазвичай китайські виробники реалізують свою продукцію на виставках, діапазон цін на яку надзвичайно великий. Саме такі перли в широкому асортименті продаються в торговельній мережі України.

Щорічний виставковий оптово-роздрібний продаж прісноводних перлів дає можливість фахівцям сформувати діапазон цін на перли цього різновиду (табл. 3)¹⁰.

Таблиця 3

Ціна культивованих прісноводних перлів розсіпом у 2006 р.

Розмір, мм	Форма	Якість	Ціна, дол. США / кг
8.0 і вище	–	Середня і висока	480–4800
9–10	Напівбароко (гудзик)	Середня	450
9.5–10	Напівкругла й напівбароко (крапля)	Висока	5000
9.0	Округла й напівкругла	Середня	6000
10–11	–	Середня й висока	1000–5000
10–11	–	Висока	8000
11.5–12	Кругла	Дуже висока	31000

Ціна прісноводних перлів залежить насамперед від їхнього розміру та форми, а такі чинники як блиск та дефектність поверхні менше впливають на вартість. З усієї кількості культивованих прісноводних перлів лише 2 % мають круглу та округлу форму, яка найбільше цінується, і тільки 0.0025 % з них за якістю й великим розміром (понад 8 мм) належить до справді коштовних перлин.

⁹ From single source to global free market ... P. 200–225.

¹⁰ Ibid. — P. 200–225.

Отже, на світовому ринку є три різновиди культивованих *морських* перлів. Найголовнішими чинниками формування їхньої вартості є розмір, форма та рідкісний колір, а такі характеристики як блиск і дефекти поверхні мають менш вагоме значення. Порівняння показників вартості різних культивованих *прісноводних* перлів дещо ускладнено через умови первинного продажу, відсутність уніфікованих вимог до якості та часткову закритість цінової інформації. Систематизація інформації про цей товар уможливить розробку спеціальних нормативних документів за номенклатурою показників і відповідними параметрами, що передбачено у подальшій роботі авторів.